

**2003 MALÎ YILI GENEL VE KATMA BÜTÇE
KANUN TASARILARI İLE 2001 MALÎ YILI GENEL
VE KATMA BÜTÇE KESİN HESAP KANUNU
TASARILARININ PLAN VE BÜTÇE
KOMİSYONU GÖRÜŞME
TUTANAKLARI**

15.03.2003

İÇİNDEKİLER

Adalet Bakanlığı
- Anayasa Mahkemesi
- Yargıtay
- Danıştay
İçişleri Bakanlığı
- Emniyet Genel Müdürlüğü
- Jandarma Genel Komutanlığı
- Sahil Güvenlik Komutanlığı
Kültür Bakanlığı

BAŞKAN – Sayın Güneş’e değerli katkılarından dolayı teşekkür ediyoruz.

Sayın Hamzaçebi, buyurun.

MEHMET AKİF HAMZAÇEBİ (Trabzon) – Sayın Başkan, Sayın Bakan, Plan ve Bütçe Komisyonunun değerli üyeleri; ben yerel yönetim reformu konusunda düşüncelerimi ifade etmek istiyorum.

Sayın Güneş’in açılımını yaptığı bu konuda ben de şunları söylemek istiyorum: Hükümetin gündeminde yerel yönetim reformu var, öyle anlaşılıyor. Ancak, genellikle yerel yönetim reformu dediğimiz zaman akla ilk gelen yerel yönetimlerin bugün için yetersiz olan kaynaklarının artırılması gelmektedir. Önceki hükümetin yerel yönetim reformu adı altında hazırlamış olduğu tasarı da esas itibarıyla böyle bir anlayıştan kaynaklanmıştır; ancak, kamu maliyesinin içinde bulunduğu zorluklar nedeniyle bu tasarinın o dönemde yasalaşma imkânı olmamıştır. Yerel yönetimlerin kaynaklarının artırılması, yerel yönetim reformu kapsamı çerçevesinde şüphesiz doğru bir yaklaşımdır; ancak, olay sadece bu yönüyle değerlendirilirse eksik değerlendirilmiş olur. Yapılması gereken, bir yönetim reformu, kamu yönetimi reformu kapsamında merkezi yönetimlerle yerel yönetimler arasındaki görev bölüşümünün düzenlenmesidir. Hangi hizmetleri yerel yönetimler yürütecektir, hangi hizmetleri merkezi yönetimler yürütecektir. Bugün merkezî hükümetin yürütmüş olduğu birçok görev, gerçekte demokratik gelişim içerisinde bugün yerel yönetimler tarafından yürütülmesi gereken görevlerdir. Önce bu görev tanımı yapılmalı, merkezî hükümet ile yerel yönetimler bu görev bölüşümünü düzenlemeli ve bugün merkezi yönetimde olan birçok görev bütçeleriyle ve personeliyle birlikte yerel

yönetimlere devredilmelidir. Bu yaklaşım olmaz ise, getirilen veya getirilmek istenilen düzenlemelerin reformla bir ilgisi olmaz. Umarım hükümet böyle bir yaklaşımdan hareketle yerel yönetim reformunu düzenlemek ister. Yerel yönetimlerin kaynakları yeterli değil dedik. Bugün özellikle belediyelerimiz bundan son derece şikâyetçiler. Yerel yönetimlerin başlıca iki kaynağı vardır; birincisi, bütçeden ayrılan paylar, çok temel kaynak budur. Hem 2380 sayılı Yasaya göre belediyelere aktarılan paylar vardır, yine bütçe vergi geliri toplamı üzerinden bazı vergiler hariç olmak üzere. Bir de 3030 sayılı Yasaya göre büyükşehir belediyelerine ayrılan paylar vardır; yüzde 4,1'dir şu anda. İkinci gelir grubu belediyelerin Emlak Vergisi ve diğer gelirlerdir. Gerçekten Emlak Vergisi belediyelerin çok temel bir geliridir; ancak, bugün bizim belediyelerimizin Emlak Vergisi performansını incelediğimizde, değerlendirdiğimizde bu performansın iyi olmadığı görülür. Gerçek bir yerel yönetim reformunda, belediyelerin Emlak Vergisi performansının artırılması gerekir. Siyasî amaçlarla seçim kaygılarıyla Emlak Vergi değerlerinin olması gerekenden çok düşük belirlenerek o belediyelerin nasıl olsa merkezî bütçeden alacağım yardımlarla ben hizmetlerimi yürütürüm anlayışına son verilmesi gerekir. Hatta 2380 sayılı yasa uyarınca belediyelere ayrılacak payların dağıtımında o belediyelerin Emlak Vergisi performansında göstereceği aşama önemli olmalıdır. Bu mutlaka takip edilmelidir diye düşünüyorum. Batı'da olsun, Amerika'da olsun, Emlak Vergisi gelirinin belediye gelirleri içerisindeki payına baktığımızda son derece önemli bir paya sahip olduğu görülür. O nedenle, çok temel bir gelir olmak durumundadır Emlak Vergisi. Bugünkü hükümetimizin bu konudaki yaklaşımı nedir; gündemine yerel yönetim reformunu almıştır; doğru, bunu hükümet programıyla, acil eylem planıyla ilan etmiştir; ancak, hükümetin programının uygulama aracı olan 2003 yılı bütçesine baktığımızda bu yaklaşımı 2003'te göremiyoruz, tam tersine 3030 sayılı Yasaya göre büyükşehir belediyelerine verilmekte olan yüzde 4,1'lik pay yüzde 3,5'a indirilmektedir. 300 trilyon liraya yakın bir gelir büyükşehir belediyelerinden kesilmek suretiyle büyükşehir belde halkının, büyükşehirlerde yaşayan insanların refahından fedakarlık etmesi istenmektedir.

İkinci yapılan: Ek Emlak Vergisinin getirilmesi öngörülmüştür. Tutarı 650 trilyon lira olarak hesaplanmıştır. Bu 650 trilyon lira bütçenin finansman ihtiyacı nedeniyle bütçeye alınmıştır; olabilir, onu tartışmayacağım. Ancak, şu andaki tasarı görüşmekte olduğumuz bütçe yasa tasarısına göre bu 650 trilyon liralık gelir 2380 sayılı Yasaya göre belediyelere ayrılacak olan paylardan kesilmektedir. Belediyeler ek Emlak Vergisini tahsil etsinler, onlar ne yaparlarsa yapsınlar şeklinde bir anlayış vardır; bu, bütçe dengesinin kurulması açısından sorun yaratmıyor. Bütçe dengesini kuruyor, 650 trilyon ilave geliri; ama, belediyelere bunun yansması olumsuz olacaktır; yani, bazı belediyeler bundan olumsuz etkilenecektir. Bir kısım belediyeler için sorun arz etmeyen bu uygulama, bazı belediyelerde, Emlak Vergisi değerlerinin çok düşük olduğu belediyelerde bu çok sorun yaratacaktır; bunun yeniden gözden geçirilmesinde fayda var.

Bir diğer konu, yerel yönetim reformu dediğimiz zaman, yerel yönetimlerin gelir kaynakları nasıl iyileştirilebilir, bunun üzerinde de düşünmek gerekir. Bugün sadece merkezi bütçeye bağımlı ve Emlak Vergisine önem vermeyen yapıdan nasıl daha iyi bir yapıya geçebiliriz; bunun üzerinde ciddî olarak düşünmek gerekir. Büyükşehir belediyelerinin yükümlülükleri artmış durumda, görevleri artmış durumda, kente olan göç nedeniyle büyükşehir belediyeleri mevcut kaynaklarıyla bu gelirlerini, bu yatırımları

karşılayamayacak durumda. Olması gereken yatırımlar yapılamıyor; o halde ne yapılacaktır? Bütçeden yerel yönetim reformuyla buraya gelecek olan tasarıyla ben yerel yönetimlerin kaynaklarının artırılabilceğini tahmin etmiyorum. 2003 bütçesinde bu yaklaşımı gördük, tam tersine büyükşehirlerin payları azaltılıyor. Peki ne yapmak gerekir; belki büyükşehir belediyelerine bir anayasa değişikliğiyle belirli projelerin finansmanı için referandumla halka gitme yetkisini vermeyi düşünmek gerekir. Bir belediye eğer o kentte metro yapacaksa, kanalizasyon yapacaksa, bunu da belde halkı kabul ediyorsa, bu finansmanı üstlenmek istiyorsa, böyle bir yetkiyi büyükşehir belediyelerine vermeyi tartışmayı gündemimize almak gerekir diye düşünüyorum.

Bir diğer önerim: Özellikle, Emlak Vergisi hâsılatı bugün Devlet Planlama Teşkilatının yapmış olduğu tahminlerle belirlenmeye çalışılmaktadır. Devletin elinde çok kesin bir rakam yoktur. Emlak Vergisi genel beyan dönemlerinde, genel beyan şimdi kalkmıştır, farklı bir sisteme geçilmiştir; ama, o dönemlerde tahmin edilen bir rakam belli katsayılarla belli tahmin yöntemleriyle diğer dört yıl için geliştirilerek kullanılmaya çalışılmaktadır. Bu şekilde 2003 yılı için tahmin edilen rakam da 650 trilyondur. Mahallî İdareler Genel Müdürlüğü bu Emlak Vergisi istatistiklerini takip edecek şekilde örgütlenilebilir diyorum. Eğer böyle bir Emlak Vergisi hâsılat rakamı Mahalli İdareler Genel Müdürlüğünde olursa Emlak Vergisi tahminleri çok daha iyi yapılabilir diye düşünüyorum. Belediye gelirleri yasasında değişiklik düşünülürken aşınmış olan maktu tutarların olması nedeniyle 1992 yılından bu yana artmamış olan birtakım cezaların da günün şartlarına uygun olarak düzenlenmesi gerekir.

Teşekkür ediyorum, saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Ben teşekkür ederim.